

Міністерство фінансів України. (n.d.). *Дані про бюджет освіти*. Retrieved from <https://minfin.gov.ua/>

Німецьке Федеральне міністерство освіти та науки. (n.d.). *BMBF*. Retrieved from <https://www.bmbf.de/>

Фонд міжнародної солідарності. (2024, December). *Дослідження щодо працевлаштування випускників закладів професійної освіти продовжуються*. Solidarity Fund PL in Ukraine. <https://solidarityfund.org.ua/novyny/doslidzhennya-shhodo-praczevlashtuvannya-vypusknikiv-zakladiv-profesijnoyi-osvity-prodovzhuyutsya>

— 90 —

УДК [377.3:69]:159.943.7-026.562

РОЗВИТОК «М'ЯКИХ НАВИЧОК» У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Вікторія Купрієвич,

*кандидат педагогічних наук, доцент, науковий
співробітник відділу професійно-практичної
підготовки Інституту професійної освіти*

НАПН України,

<https://orcid.org/0000-0002-8196-8309>

e-mail: vik_torik@ukr.net

Анотація. Розглядається важливість розвитку м'яких навичок (soft skills) у майбутніх фахівців будівельної галузі в умовах відновлення України. Аналізується міжнародний досвід відбудови країн після руйнувань, що спричинені воєнними діями. Запропоновано шляхи інтеграції розвитку soft skills у професійну (професійно-технічну) освіту, що сприятиме підготовці фахівців, здатних не лише відбудувати країну, а й зробити її сучаснішою та стійкішою до майбутніх викликів.

Ключові слова: м'які навички, будівельна галузь, професійна освіти, кризовий менеджмент, адаптивність.

DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS IN FUTURE CONSTRUCTION INDUSTRY PROFESSIONALS

Viktoriia Kuprievych,

*PhD, Associate Professor, Researcher of the
Department of Vocational Practical Training of
the Institute of Vocational Education
of the NAES of Ukraine*

Abstract. The importance of developing soft skills among future specialists in the construction industry is discussed in the context of Ukraine's reconstruction. International experience of rebuilding countries after the destruction caused by military actions is analyzed. The ways of integrating soft skills development into vocational (vocational-technical) education are proposed, which will contribute to training specialists capable not only of rebuilding the country but also of making it more modern and resilient to future challenges.

Keywords: skills, construction industry, vocational education, crisis management, adaptability.

Сьогодні наша країна переживає складний, але водночас визначальний етап своєї історії. Війна завдала величезних руйнувань інфраструктурі, житловому фонду, соціальним об'єктам. Відбудова України стане не лише національним завданням, а й можливістю впровадити нові підходи до підготовки фахівців, особливо у будівельній галузі.

Одним із перспективних напрямів модернізації системи професійної (професійно-технічної) освіти є забезпечення майбутніх фахівців не лише фундаментальними технічними знаннями, а й комплексом ключових soft skills (м'яких навичок). Розвиток цих навичок є критично важливим для адаптації до мінливих вимог ринку праці та ефективної взаємодії в умовах професійної діяльності. Ці «м'які» навички, що включають комунікацію, роботу в команді, критичне мислення, швидке ухвалення рішень, вирішення проблем та адаптивність, набувають все більшого значення як вирішальні фактори професійного успіху в умовах сучасного динамічного ринку праці.

Згідно з результатами останніх досліджень ринку праці, спостерігається тенденція підвищення інтересу до soft skills. Для

більшості роботодавців вони мають таку ж значущість, як і професійні знання та вміння. Вважається, що професійні вміння та навички застарівають, а soft skills є актуальними завжди (Купрієвич & Ільїна, 2022, с. 246).

Отже, мета дослідження – обґрунтувати значущість розвитку м'яких навичок (soft skills) у майбутніх фахівців будівельної галузі та визначити ефективні методи їх формування у процесі професійної підготовки.

Процес формування soft skills стає ключовим завданням сучасної освіти, оскільки вимагає від фахівця готовності до адаптації в змінному соціально-економічному середовищі. Дослідження, проведені О. Гурою, К. Ковалем, Н. Колядою, Г. Корнюшем, О. Кравцем, О. Кравченком, Н. Мукан, В. Радкевич, Л. Сергеевою та іншими зосереджені на проблемі розвитку soft skills. В цих наукових розвідках, що стосуються підготовки фахівців, висвітлено систему «м'яких навичок» та особливості їх формування у здобувачів освіти. Варто зауважити, що актуальним на сьогодні стає потреба у науковому осмисленні та практичному використанні інструментів формування цих навичок серед здобувачів освіти, зокрема здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

В сучасному науковому дискурсі вітчизняної науки, поняття «soft skills» представлене різними термінами, такими як «м'які навички», «навички успішності», «універсальні навички», «метапредметні навички», «гнучкі навички», «соціальні навички» та інші. Кожна з цих термінологічних одиниць має свої особливості у змістовому визначенні, але всі вони об'єднуються загальною ознакою – надпрофесійністю (Кірдан & Кірдан, 2022, с. 154).

Сьогодні розвиток м'яких навичок (soft skills) у майбутніх фахівців будівельної галузі набуває стратегічного значення. Ці навички допоможуть не лише ефективно працювати в умовах кризи, а й застосовувати міжнародний досвід, координувати відбудову та адаптуватися до нових викликів.

Будівельна галузь сьогодні не просто забезпечує зведення об'єктів – вона відіграє ключову роль у відбудові міст, сіл, інфраструктури. Майбутні фахівці повинні бути не тільки технічно підготовленими, а й стресостійкими, гнучкими, комунікабельними, вміти працювати в кризових ситуаціях.

Дослідження, які були проведені у Гарвардському та Стенфордському університетах, показали, що лише 15% кар'єрного

успіху забезпечується рівнем професійних навичок, тоді як інші 85% – це «soft skills». У будівництві це проявляється через необхідність: комунікувати з колегами, замовниками, постачальниками; ефективно розподіляти ресурси та час; вирішувати конфліктні ситуації на об'єктах; швидко реагувати на зміни та нестандартні ситуації.

До традиційних soft skills, які необхідні фахівцям будівельної галузі, додаються нові, критично важливі в умовах воєнного та післявоєнного періоду:

- комунікативні навички – взаємодія з міжнародними фондами, громадами, державними структурами;
- стресостійкість і психологічна витривалість – здатність працювати в умовах підвищеної відповідальності та емоційного навантаження;
- критичне мислення та швидке ухвалення рішень – робота в умовах обмежених ресурсів та необхідність швидко знаходити альтернативні рішення;
- лідерство та управлінські навички – організація процесу відбудови, взаємодія з волонтерами, координація роботи на різних об'єктах;
- адаптивність та гнучкість – можливість швидко змінювати підходи до роботи залежно від ситуації.

Розвиток м'яких навичок має відбуватися комплексно, через інтеграцію в освітній процес. В умовах війни та післявоєнної відбудови традиційні методи навчання потрібно адаптувати до реальних викликів. Ось декілька підходів щодо цього: проєктне навчання на реальних об'єктах (здобувачі освіти можуть залучатися до реконструкції шкіл, лікарень, житлових будинків); тренінги з кризового управління та комунікації (вчити здобувачів освіти швидко приймати рішення, працювати у стресових умовах); співпраця з міжнародними партнерами (організація спільних навчальних програм із країнами, що мають досвід відбудови); волонтерські ініціативи (залучення здобувачів професійної освіти до проєктів із відновлення пошкоджених об'єктів); цифрові навички (використання сучасних технологій для моделювання проєктів, дистанційної комунікації).

Також актуальним на сьогодні є аналіз та вивчення світового досвіду повоєнної відбудови країн. Для сучасної України, яка після своєї перемоги відновлюватиме численні руйнування інфраструктури, виробничих об'єктів, житла та людських життів, це має велике практичне значення.

В історичному дискурсі чимало країн впродовж свого розвитку стикалися з необхідністю відновлення. Для окремих країн правильний вибір стратегій відбудови став початком розквіту. Саме позитивний досвід виходу з кризи цікавий для нашої країни, аби не лише відтворити те, що втрачено під час військових дій, а й не змарнувати шанс для розвитку та оновлення країни у всіх напрямках, зокрема, соціальному, економічному та політичному (Дука, & Старченко, 2022).

Україна не є першою країною, яка зіштовхується з викликами відновлення після війни. В історії є багато прикладів держав, що пережили масштабні руйнування та змогли успішно відбудувати свою інфраструктуру, економіку і соціальну сферу. Використання найкращих світових практик допоможе оптимізувати процеси реконструкції, залучити міжнародні інвестиції та забезпечити ефективне управління відбудовою. Для України важливо поєднувати фінансову допомогу з ефективними реформами, зокрема у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. Це дозволить не лише відновити країну, а й закласти фундамент для її стабільного майбутнього.

На основі аналізу опрацьованих наукових джерел зроблено узагальнення прикладів деяких країн, що вже проходили через масштабну відбудову після завершення воєнних дій (табл. 1).

Це лише кілька прикладів країн, які мають цікавий та корисний досвід повоєнної відбудови. Звісно, що це не виключний перелік, але саме ці країни своїм позитивним досвідом запровадження успішних стратегій повоєнного відновлення доводять важливість здійснення правильних кроків, орієнтованих на забезпечення розвитку.

Досвід Німеччини, Польщі, Японії показує, що саме поєднання професійних знань із *soft skills* дозволяє не просто відновити країну, а й зробити її сильнішою, сучаснішою та більш стійкою до викликів майбутнього.

Можемо з впевненістю стверджувати, що інтеграція *soft skills* у підготовку майбутніх фахівців будівельної галузі – це необхідність для підвищення їхньої конкурентоспроможності. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти повинні приділяти цьому увагу на рівні з технічними знаннями. Формування сучасного фахівця – це не лише знання технологій будівництва, а й уміння ефективно працювати в команді, комунікувати, ухвалювати рішення та адаптуватися до умов ринку праці.

Таблиця 1

Досвід відбудови країн після воєнних конфліктів

<i>Країна</i>	<i>Проблема</i>	<i>Рішення</i>	<i>Висновок</i>
Німеччина після Другої світової війни	Тотальні руйнування міст, нестача будівельних матеріалів, економічна криза	✓ Запуск програми швидкої відбудови житлового фонду («Wiederauf bau programm»). ✓ Активне залучення молоді до будівельних проєктів через професійно-технічну освіту. ✓ Навчання робітників управлінським навичкам, комунікації та тайм-менеджменту.	Відновлення країни стало можливим завдяки командній роботі, самодисципліні та організації праці
Польща після Другої світової війни	Варшава була знищена на 85%, економіка занепала	✓ Відбудова міста за історичними планами з адаптацією до сучасних реалій. ✓ Навчання молодих спеціалістів не лише технічним навичкам, а й креативному підходу до вирішення проблем. ✓ Пріоритетне використання місцевих матеріалів, що навчило фахівців швидко адаптуватися.	Навички ефективної комунікації та роботи в команді дозволили в короткі терміни відновити місто
Відбудова Японії після землетрусів та війни	Руйнування міст, постійний ризик природних катастроф	✓ Впровадження проєктного навчання у професійно-технічній освіті (студенти працюють над реальними інфраструктурними проєктами). ✓ Формування культури оперативного ухвалення рішень та кризового менеджменту.	Відновлення потребує не лише знань будівельної галузі, а й гнучкості, стратегічного мислення та стійкості

Післявоєнна відбудова України потребуватиме не просто кваліфікованих робітників, а справжніх лідерів, здатних працювати в екстремальних умовах, приймати нестандартні рішення та об'єднувати зусилля для відновлення країни.

Вже зараз заклади професійної (професійно-технічної) освіти мають активно інтегрувати розвиток soft skills в освітній процес, щоб

майбутні фахівці будівельної галузі були готові не лише до стандартної роботи, а й до складних викликів, які чекають на них у найближчі роки.

Список посилань

Дука, А. П. & Старченко, Г. В. (2022). Світовий досвід повоєнного відновлення економіки: уроки для України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (6). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-03-06>

Кірдан, О., & Кірдан, О. (2022). Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, 2(6), 152–160. [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144)

Купрієвич, В. О., & Ільїна, Т. В. (2022, 10–11 листопада). Soft Skills як необхідна складова професійного розвитку педагога. *Професійний розвиток в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди: матеріали III науково-практичної конференції, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, ЖДУ ім. І. Франка.* (с. 246–248) <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734790/>

— 90 —

УДК 37.091.1:331.1

СУЧАСНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Карина Маліновська,
*аспірантка Інституту професійної освіти
НАПН України,*
<https://orcid.org/0000-0001-9215-547X>
e-mail: karina_overchuk@ukr.net

Анотація. У статті досліджено сучасні чинники, що впливають на формування економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій в умовах динамічних соціально-економічних